

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Delredovisning avseende Uppdrag att erbjuda samordnad och säker statlig IT-drift dnr Fi2017/03257/DF

Beslut i detta ärende har fattats av tf. generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson i närvaro av överdirektör Maria Rydbeck, avdelningschef Sture Hjalmarsson och verksamhetsutvecklare Anna Fors, den senare som föredragande.

Maria Hemström Hemmingsson

Anna Fors

Stefan Olowsson

Finansdepartementet
103 33 Stockholm**Delredovisning avseende Uppdrag att erbjuda
samordnad och säker statlig it-drift dnr
Fi2017/03257/DF**

Stefan Olowsson

Sammanfattning

Försäkringskassan har ett uppdrag att 2017-2020 erbjuda samordnad och säker statlig it-drift (dnr Fi2017/03257/DF).

Sammantaget bedöms myndigheternas behov vara mer omfattande och mer komplext än tidigare utredningar bedömt i och med att behovet av totalåtagande är omfattande och angeläget.

Försäkringskassan följer aktuell verksamhetsplan för uppdraget och bedömer att möjligheterna att uppfylla uppdraget med aktuella ekonomiska ramar är gott. I och med det mer omfattande behovet är det nödvändigt med en kontinuerlig prioritering av resurser och kompetens. I uppdraget utvecklas både tjänster specifika för enskilda myndigheter och tjänster som är gemensamma för olika myndigheter. Under 2018 har ledningen för uppdraget prioriterat utvecklingen av kundspecifika tjänster eftersom det närliggande behovet varit störst inom dessa tjänster.

Klargörande av förutsättningarna efter 2020 har inletts, främst genom analys av de processer som genomförs med aktuella kundmyndigheter. Under 2019 kommer detta arbete att intensifieras, främst genom ett myndighetsöverskridande projekt som delfinansieras genom MSB 2:4 medel. Detta projekt ska utveckla den förvaltningsmodell för säkra it-utrymmen som Post- och telestyrelsen presenterade i februari 2018.

I och med att uppdraget växer med fler myndigheter samt fler och komplexare tjänster höjs också kraven på fortsatt styrning från Regeringen. Fler kundmyndigheter och komplexare tjänster ökar även risken för resurskonflikter med Försäkringskassans kärnuppdrag eftersom uppdraget förutsätter nyckelresurser. Försäkringskassan bedömer regeringsuppdraget som angeläget för statsförvaltningens digitalisering varför det är nödvändigt att regeringen prioriterar frågan och att nödvändiga beslut kring finansiering, uppdrag och styrning fattas.

Stefan Olowsson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Bakgrund till uppdraget	4
Behovsanalys	5
Uppdragets måluppfyllelse	6
Status och risker	6
Uppdragets aktiviteter	7
Risk- och sårbarhetsanalys	7
Status	7
Initialt tjänsteutbud	8
Status och risker	8
Inledande och genomförande av samverkan med kundmyndigheter	9
Status och risker	9
Kompetensförstärkning och erfarenhetsutbyte	10
Status och risker	10
Säkerställande av samordnad och säker statlig it-drift efter 2020	11
Status och risker	11
Ekonomi	11

Stefan Olowsson

Inledning

24 augusti 2017 fick Försäkringskassan i uppdrag att 2017-2020 erbjuda samordnad och säker statlig it-drift för vissa myndigheter. Det övergripande syftet i detta skede är att pröva och utvärdera former för samordnad och säker it-drift för lämpliga myndigheter.

Bakgrund till uppdraget

En av regeringens målsättningar i den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet är att statliga myndigheter, kommuner, landsting, företag och andra organisationer ska ha kännedom om hot och risker, samt bedriva ett systematiskt informationssäkerhetsarbete. Att förbättra informationssäkerheten handlar därför inte enbart om att tillmötesgå externa krav, utan är även ett sätt att förbättra verksamheten (jfr Regeringens skr. 2016/17:213).

Pensionsmyndigheten har haft regeringens uppdrag att analysera potentialen i användningen av molntjänster (Regeringskansliet dnr N2015/06630/EF). Regeringskansliet har också analyserat it-drift och datorhallar hos statliga myndigheter (Regeringskansliet dnr N2015/08456/EF). Statens servicecenter har haft regeringens uppdrag att analysera och föreslå vilka myndighetsfunktioner som kan vara lämpliga att bedriva samordnat inom staten och utanför storstadsområdena (Regeringskansliet dnr Fi2016/00274/SFÖ).

Ökad tillgång till säkra funktioner och en ökad kompetens avseende it-drift i offentlig sektor möjliggör en effektivare och säkrare digitalisering av statsförvaltningen. Det finns därför ett behov av att ge en myndighet, som har en egen hög kompetens och bred erfarenhet av säker it-drift av känsliga personuppgifter samt tillhandahållande av säker it-drift till andra myndigheter, i uppdrag att 2017-2020 för lämplig verksamhet och lämpliga myndigheter tillhandahålla samordnade funktioner i syfte att pröva och utvärdera olika former av samordnad och säker it-drift.

Den myndighet som får detta uppdrag behöver ha en egen omfattande it-drift i egen regi, erfarenhet av hantering av säkerhetsklassad information och erfarenhet av samverkan kring it-drift. Regeringen bedömer att Försäkringskassan har den nödvändiga kapaciteten, kompetensen och erfarenheten inom området för att klara av att på inom en relativt kort tid bygga upp nödvändiga förmågor.

Stefan Olowsson

Behovsanalys

Den initiala analysen pekar på tre kategorier av potentiella kundmyndigheter:

- **Stora myndigheter**
Kategorin stora myndigheter omfattar cirka 40 myndigheter. Dessa myndigheter har en egen it-organisation som hanterar merparten av it-drift och utveckling i egen regi. Stora myndigheter har egen-utvecklade verksamhetssystem med hög komplexitet. Bedömningen är att dessa myndigheter har en mognad att använda statliga molnbaserade tjänster.
- **Mellanstora myndigheter**
Kategorin mellanstora myndigheter omfattar cirka 100 myndigheter. Dessa myndigheter har en etablerad it-organisation med en betydande del egenutvecklade verksamhetssystem. It-driften hanteras i regel åtminstone delvis i extern regi. Det finns en stor variation inom och mellan mellanstora myndigheter avseende it-relaterad komplexitet och kompetens.
- **Små myndigheter**
Kategorin små myndigheter omfattar cirka 200 myndigheter. Dessa myndigheter har ofta ett grundläggande kontorsstöd med exempelvis klienter, e-post, intranät och filhantering. It kan omfatta både inköpta och egenutvecklade verksamhetssystem för hantering av myndighetens kärnverksamhet. It-drift hanteras primärt i extern regi.

Baserat på den initiala behovsanalysen har tre tjänstekategorier identifierats:

- **Infrastrukturjänster** - Tjänsterna omfattar infrastruktur som tjänst.
- **Produktionstjänster** - Tjänster som syftar till att garantera tillgänglighet och stabilitet. Tjänsterna omfattar bland annat övervakning samt hantering av driftsatta tjänster.
- **Specialisttjänster** - Kompetens avseende exempelvis upphandling, teknisk drift av tjänster samt strategiskt affärstöd för att driva digitalisering.

Finansieringsmodell

Finansieringsmodellen ska i princip bygga på avgifter. Vissa tjänster kan dock behöva andra finansieringsformer, särskilt under uppbyggnadsfasen av de föreslagna gemensamma förmågorna samt för inledande av samverkan med små myndigheter. Mindre myndigheter har i regel begränsad it-budget och de inledande faserna i samverkan kan få relativt sett orimliga kostnader för de första myndigheterna. Allt eftersom automatiserade funktioner för att förenkla anslutningsprocessen färdigställs bedöms kostnaderna för genomförande per myndighet minska på sikt.

Stefan Olowsson

Uppdragets måluppfyllelse

Försäkringskassans mål för uppdraget 2018-2020 är att

- Samverkan realiserats med minst två nya kundmyndigheter. Minst ytterligare tre potentiella kundmyndigheter har inlett processen för samverkan.
- Positiva effekter har uppmätts i kundmyndigheternas it-drift utifrån gemensamma överenskomna mätkriterier.
- Samordnad och säker statlig it-drift erbjuds under permanenta former senast 2021.

Status och risker

Mål	Status	Risker
Samverkan med kundmyndigheter	<p>Six myndigheter är i något av processtegen Planera, Bygga eller Köra.</p> <p>Av dessa har överenskommelse om samverkan tecknats med två kundmyndigheter: Myndigheten för Digital Förvaltning (DIGG) och Statens Servicecenter (SSC). DIGG är i fasen Köra och SSC i steget Bygga.</p> <p>Med Barnombudsmannen (BO), E-hälsomyndigheten (EHM) och Arbetsförmedlingen (AF) finns tecknade avsiktsförklaringar.</p> <p>Målet i verksamhetsplanen bedöms vara uppnått senast april 2019 i och med att minst två kundmyndigheter då kommer att vara i fasen Köra.</p>	<p>Önskemålen om samverkan inom ramen för uppdraget är stor.</p> <p>Givet de erfarenheter som kan dras från andra liknande initiativ ibland annat Danmark och Nederländerna är det angeläget med en lagom takt för tillkommande myndigheter. Det finns därför en risk att önskad anslutning inte kan göras av högt prioriterade myndigheter.</p>
Effekter	<p>DIGG övergick i fasen Kör 2018-09-03 och därför har uppnådda effekter inte kunnat mätas ännu.</p>	<p>Tillgången på experttjänster bedöms inte ligga inom Försäkringskassans uppdrag men är nödvändigt för att kundmyndigheter ska kunna ha en adekvat kravställning men även för att ha förmågan att genomföra andra nödvändiga åtgärder för att den sammanlagda effekten ska kunna tillgodogöras.</p>

Stefan Olowsson

Former efter 2020	Intern analys ska inledas 2019. Samverkan kring gemensamt projekt som finansieras inom ramen för MSB 2:4 medel har inletts och ansökan lämnades in till Myndigheten för Samhällskydd och Beredskap av Säkerhetsstaben 2018-09-16.	Permanent former är beroende av fortsatt regeringsuppdrag och fortsatt god samverkan med andra myndigheter. Det finns därför risk att permanenta former ej finns tillgängliga 2021.
-------------------	--	---

Uppdragets aktiviteter

För att kunna realisera dessa effekter krävs aktiviteter inom följande områden:

- Initialt tjänsteutbud
- Inledande och genomförande av samverkan med kundmyndigheter
- Risk- och sårbarhetsanalys
- Kommunikation
- Säkerställande av samordnad och säker statlig it-drift efter 2020

Risk- och sårbarhetsanalys

Risk- och sårbarhetsanalys ska vara en integrerad del av uppdragets genomförande, där även totalförsvarets krav beaktas. Försäkringskassan ska inhämta stöd från externa expertmyndigheter, till exempel Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Påverkan på Försäkringskassans egna verksamhet bevakas av Internrevisionen.

Status

Område	Status
Risk- och sårbarhetsanalyser	Internrevisionens Internrevisionsplan 2018 omfattar bevakning av regeringsuppdraget. Internrevisionen avser att följa projektet och se hur risker identifieras och hanteras. Ett tänkbart resultat kan vara dels en riskinventering, dels en gapanalys i förhållande till de risker som projektledningen löpande identifierar och eskalerar till myndighetsledningen. I processen för genomförande av samverkan genomförs risk- och sårbarhetsanalyser vid relevanta processteg.
Stöd från externa expertmyndigheter	Försäkringskassan har löpande dialog med externa expertmyndigheter och tillsynsmyndigheter.
Utvärdering interna kontrollfunktioner	Internrevisionens Internrevisionsplan 2018 omfattar bevakning av regeringsuppdraget. Internrevisionen avser att följa projektet och se hur risker identifieras och hanteras. Ett tänkbart resultat kan vara dels en riskinventering, dels en gapanalys i förhållande till de risker som projektledningen löpande identifierar och eskalerar till myndighetsledningen.

Stefan Olowsson

Initialt tjänsteutbud

Det initiala tjänsteutbudet bör primärt omfatta:

- Datacenter som molntjänst
- Totalåtagande för drift och förvaltning

Variationen i behovsbilden för mellanstora myndigheter är stor. Detta medför att möjligheterna att möta de sammanlagda behoven med tillräckligt hög säkerhet och en realistisk kostnadsbild är begränsad. Myndigheterna i denna grupp bedöms därför behöva förflytta sig mot antingen ett primärt behov av antingen totalåtagande eller av datacenter som molntjänster för att samverkan ska kunna inledas.

Status och risker

Område	Status	Risker
Datacenter som molntjänst	<p>Ett antal större myndigheter har som en del av behovsbilden visat på behov av datacenter som molntjänster. De molntjänster som det finns behov av driftas av Försäkringskassans säkerhetsklassade medarbetare i egna datorhallar och utgörs inte av publika molntjänster i privat regi eller drift.</p> <p>Generella funktioner är nödvändiga för lösningarnas skalbarhet och för resurseffektivitet. Datacenter som molntjänst byggs därför som generella tjänster och kan idag erbjudas till potentiella kundmyndigheter.</p>	<p>Tidigare utredningar har överskattat myndigheternas behov av och mognad för att kunna tillgodose sig datacenter som molntjänst samt behovet av standardisering för att uppnå skalfördelar. Det finns därför en risk för att förväntningarna hos statsförvaltningen inte kan mötas och att myndigheternas förflyttning blir långsammare och mer resurskrävande än väntat. För kundmyndigheter kan den ökade standardiseringen innebära att kravbilden kan behöva anpassas. Detta har inte heller återspeglats i tidigare utredningar och kan därför leda till att förväntningar inte kan mötas.</p>
Totalåtagande	<p>Flertalet mindre myndigheter har ett behov som innebär ett totalåtagande. Detta har inneburit en anpassning av befintligt tjänsteutbud samt delvis uppbyggnad av generell funktionalitet för långsiktig skalbarhet. I och med en trängd tidsplan har dock uppbyggnad av generell funktionalitet delvis prioriterats ned under 2018 men</p>	<p>Tidigare utredningar har underskattat myndigheters behov av totalåtaganden. Totalåtaganden ställer andra och högre krav på Försäkringskassans förmåga att uppfylla regeringsuppdraget innebära att resursbehov och genomförande blir mer omfattande än tidigare uppskattats.</p>

Stefan Olowsson

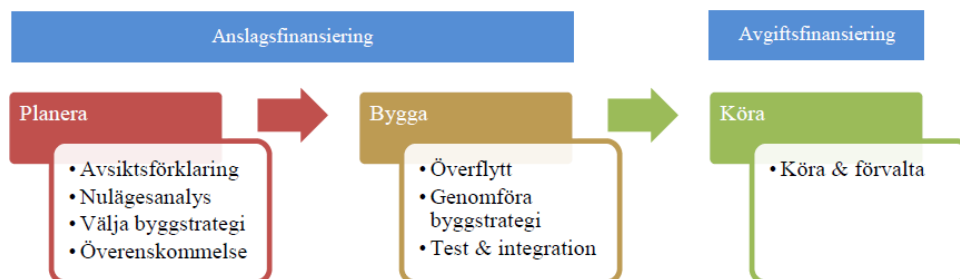
	är nödvändig att prioritera upp för ytterligare åtaganden.	
Förflyttning för myndigheter av kategorin mellanstora	Problematismen kring vägval har inte inneburit några motsättningar i aktuella samverkansinitiativ. Samsyn råder om behovet av förflyttning	

Inledande och genomförande av samverkan med kundmyndigheter

Initiala dialoger med potentiella kundmyndigheter indikerar att uppdraget kan flytta it-drift för åtminstone två myndigheter innan 2020. En alltför hög takt av anslutning kan riskera kvaliteten i leveransen och analysen av effekter.

Oavsett tjänstekategori krävs en överenskommelse om samverkan mellan Försäkringskassan och kundmyndigheten. Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens regleringsbrev omfattar idag dessutom skrivningar om samordnad it-drift och det är nödvändigt att klargöra om motsvarande krävs även för samverkan inom ramen för detta uppdrag.

Genomförandet av samverkan omfattar tre faser där faserna Planera och Bygga ska vara anslags/bidragsfinansierade medan fasen Köra ska vara avgiftsfinansierad genom kostnadsdelning.

Status och risker

Område	Status	Risker
Anslutningstakt	Se kapitel Uppdragets måluppfyllelse	Se kapitel Uppdragets måluppfyllelse
Överenskommelser	Se kapitel Uppdragets måluppfyllelse	Se kapitel Uppdragets måluppfyllelse
Behov av reglering i t ex regleringsbrev	Ansökan om MSB 2:4 medel har gjorts och frågan ska behandlas i det projektet	Permanent former är beroende av fortsatt regeringsuppdrag och fortsatt god samverkan med andra myndigheter. Det finns därför risk att permanenta former ej finns tillgängliga 2021. Regeringen kommer att

Stefan Olowsson

		behöva anta en mer aktiv position för fortsatt realisering.
Finansiering	<p>Bidragsmedel är fördelade för 2017 (1 MSEK) och 2018 (15,5 MSEK). Dessa medel används för generella förmågor samt resurser under fasen Planera. Uppkomna kostnader bedöms komma motsvara bidragsmedel under 2018. Uppskattat behov för 2019 bedöms fortsatt vara 10 MSEK. För myndigheter i fasen Bygga omfattar den ingångna överenskommelsen principer för kostnadsfördelning.</p> <p>Ansökan om MSB 2:4 medel har gjorts och frågan ska delvis behandlas i det projektet</p>	<p>Anslagsmedel för generella funktioner är tillräckliga för 2017-2018 men säkrad finansiering saknas för 2019-2020. Det finns därför en risk att medel inte anslås och detta skulle innebära att potentiella kundmyndigheter avstår från att utvärdera samverkan eftersom finansiering för inledande faser saknas.</p> <p>Permanent former är beroende av fortsatt regeringsuppdrag och fortsatt god samverkan med andra myndigheter. Det finns därför risk att permanenta former ej finns tillgängliga 2021.</p>

Kompetensförstärkning och erfarenhetsutbyte

Behovsanalysen pekar på ett behov av bredare kompetensöverföring avseende säker it-drift. Detta behov finns hos myndigheter som inte kommer att omfattas av formell samverkan. Genom bland annat erfarenhetsutbyte och föreläsningar kan den uppbyggda kompetensen bättre tillvaratas i statsförvaltningen. För det krävs resurser som delvis bör anslagsfinansieras eller bidragsfinansieras.

Status och risker

Område	Status	Risker
Kompetensöverföring	I och med att den faktiska samverkan med kundmyndigheter har blivit mer omfattande än plan har kompetensöverföring till ytterligare myndigheter nedprioriterats. Ett tiotal kortare möten med olika myndigheter har dock genomförts.	Behovet av kompetensförstärkning är stort i och med den ökade digitaliseringen. Det finns därför en stor risk att myndigheter med svag intern it-kompetens väljer olämpliga lösningar för sin it-drift och det saknas oberoende aktörer för rådgivning. Detta behov bedöms därför som stort för statsförvaltningen i dess helhet.

Stefan Olowsson

Säkerställande av samordnad och säker statlig it-drift efter 2020

Uppdraget löper fram till 2020 och det finns ett antal alternativ till permanenta former för säker samordnad statlig it-drift. Vissa av dessa alternativ kräver större strukturella förändringar som är tids- och resurskrävande för Försäkringskassan. En analys av förutsättningarna och alternativ ska därför inledas senast 2018. Analysen ska baseras på erfarenheterna från genomförda och planerade åtgärder samt erfarenheter från motsvarande uppdrag i andra länder.

De juridiska utmaningarna omfattar främst avgränsning mot LOU, licenshantering, hantering av sekretess samt hur uppdragen för ingående myndigheter ska regleras. Detta planeras utredas i ett föreslagna myndighetsgemensamt projekt.

Status och risker

Område	Status	Risker
Analys alternativ och förutsättningar	Intern analys ska inledas 2019. Ansökan om MSB 2:4 medel har gjorts och frågan ska behandlas i det projektet	Permanent former är beroende av fortsatt regeringsuppdrag och fortsatt god samverkan med andra myndigheter samt tydlig inriktning från regeringen. Det finns därför risk att permanenta former ej finns tillgängliga 2021.

Ekonomi

Det övergripande målet med kostnadsfördelningen är att de kundmyndigheter som Försäkringskassan samverkar med ska bära de kostnader som uppstår i de beställda tjänsterna.

Kostnaden för respektive IT-tjänst utgår från den faktiska självkostnad som Försäkringskassan har för drift, förvaltning, underhåll och support av IT-tjänsten. Målet för kostnadsfördelningen blir att spegla myndigheternas nyttjande.

Ekonomiskt utfall per 1 oktober 2018:

Vttyp	201801	201802	201803	201804	201805	201806	201807	201808	Slutsumma
182001 - SSSID, Huvudprojekt	0	314 673	245 041	268 147	252 622	281 845	34 334	189 701	1 586 363
182002 - SSSID, Organisation och arbetssätt		11 635	20 664	34 817	25 435	94 400	5 009	32 515	224 474
182010 - SSSID, Teknik- och tjänsteutv del 1		20 484	130 192	268 944	269 172	198 695			887 487
182011 - SSSID, Flerkundshantering inom remedy-plattformen		626	5 011	626	13 686	94 440	10 023	333 789	458 201
182012 - SSSID, ITS-Information and Technology Service			8 324	237 085	117 563	176 611	19 389	83 580	642 552
182013 - SSSID, Onboarding-process						23 265	761	15 558	39 584
182050 - SSSID, E-hälsomyndigheten (planera, bygga)			3 044	6 972	4 593	22 519		2 111	39 239
182051 - SSSID, Tullverket			9 028	1 496					10 524
182052 - SSSID, Barnombudsmannen (planera, bygga)		7 260	24 638	29 542	132 559	133 062	12 730	78 605	418 396
182053 - SSSID, Statens Servicecenter (planera)		111 374	119 429	347 159	533 956	180 746	7 370	62 571	1 362 604
182054 - SSSID, Myndigheten för Digital förvaltning (planera, bygga)				27 996	96 305	504 055	198 271	794 663	1 621 289
182055 - SSSID, Arbetsförmedlingen (planera, bygga)								8 392	8 392
182056 - SSSID, Statens Servicecenter (bygga)						274 976	788 037	681 132	1 744 145
182078 - SSSID, Myndigheten för Digital förvaltning (köra)								21 600	21 600
Slutsumma	0	466 053	565 371	1 222 785	1 445 889	1 984 613	1 075 922	2 304 216	9 064 850
Utfall exklusive SSSC Bygg	0	466 053	565 371	1 222 785	1 445 889	1 709 637	287 886	1 623 085	7 320 706